

Marie Andersson
Områdesskydd
Naturavdelningen
036-395408

Bildande av naturreservatet Solgens norra övärld i Eksjö kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808, MB) området Solgens norra övärld, som det avgränsas på bifogad karta (bilaga 1), och för Sandshult 1:3 med de gränser som slutligen utmärks i fält, som naturreservat.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ MB samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se **Naturreservatsföreskrifter**).

Länsstyrelsen fastställer, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken mm, de mål och riktlinjer för området långsiktiga vård som framgår av den till beslutet hörande skötselplanen (bilaga 2).

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara och vårda en insjöarkipelag bevuxen med varierad högåldrig löv-tallskog och strandtriviallövskog med hög andel död och döende ved av triviallövträd, med dess biologiska mångfald
- bevara listade arter och habitat enligt EU:s art- och habitatdirektiv i gynnsamt tillstånd
- bevara och vårda biologisk mångfald knuten till lövskogs-successionsstadier, vilket ger lämpliga livsmiljöer för vitryggig hackspett
- ge möjlighet till naturupplevelser och ett rörligt friluftsliv i en insjöarkipelag, inom ramen för bevarandet av naturvärdena

Syftet ska uppnås genom att:

- området i första hand utvecklas på naturligt sätt. Vid behov ska skötselåtgärder ersätta önskad men utebliven naturlig dynamik eller förändring av trädslagsblandning.

- granens utbredning begränsas, i syfte att återställa en trädslagsblandning med en hög andel tall och lövträd
- lämpliga åtgärder vidtas för mottagning av och information till allmänheten

Uppgifter om naturreservatet

ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Solgens norra övärld
Areal	367 ha, varav vatten ca 335 ha
Beslut om Natura 2000	Ja, delvis (SE0310411)
Kommun	Eksjö
Socken	Hult, Mellby
Lägesbeskrivning	Reservatet ligger i norra delen av sjön Solgen, 1 km SO – 3 km NO om Mellby kyrka
Fastigheter	Del av Mellby 1:1, 9:2, 10:1 och 11:1, del av Mossekulla 3:1, del av Sandshult 1:2 och 1:3, del av Norrby 1:8, del av Skällsnäs 1:1 (2:1) och del av Söraby 1:3 och 2:2
Fastighetsägarkategori	Enskilda
Gräns	Enligt karta, bilaga 1. Gränsen ska mätas in av Lantmäteriet kring stugan på Sandshult 1:3, i övrigt mäts reservatsgränsen inte ut i fält.
Förvaltare	Länsstyrelsen i Jönköpings län

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Solgens norra övärld omfattar sju större öar samt ett antal mindre kobbar och skär i norra delen av den måttligt näringsrika sjön Solgen, sydväst om Eksjö. Skogsmiljön på öarna utgörs av flerskiktad, varierad och sparsamt brukad löv-tallskog och strandtriviallövskog med tidvis översvämmade delar. Skogsmiljöerna har till viss grad utvecklats genom naturlig dynamik. På hållar och höjder finns lågvuxna vindpräglade tallar. Tillgången på död lövträdssved i olika nedbrytningsstadier är god, vilket är viktigt för bland annat vedsvampar, fåglar och insekter. I lövträdsmiljöerna häckar bland annat den rödlistade arten mindre hackspett och trakten kring Solgen var den sista kända livsmiljön i Jönköpings län för den akut hotade arten vittryggig hackspett.

Solgen utgör en del av Emåns reglerade vattensystem. Sjön har en total areal på 22 kvadratkilometer och som mest ett djup på cirka 20 meter. Vattennivån har vid flera tillfällen sänkts och varierar dessutom mellan olika tidpunkter på året. Regleringen av vattendraget får till följd att de lägst belägna, strandnära skogarna ibland översvämmas. Solgens skärgård skapar tillsammans med sjöns omgivning ett varierat mosaiklandskap med hög

andel lövträd och ett rikt växt- och djurliv både på land och i vattnet.

Solgens stora yta och lättillgänglighet gör området till ett välbesökt friluftsområde. Under vår, sommar och höst nyttjas sjön till allt från bad, kanotning och småbåtstrafik till fiske och sjöfågeljakt. Under vinterhalvåret ligger isen ofta tjock och attraherar både långväga och lokala skridskoåkare och isfiskare.

Naturreservatsföreskrifter

A. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 5 § MB OM INSKRÄNKNINGAR I RÄTTEN ATT ANVÄNDA MARK- OCH VATTENOMRÅDEN

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. bedriva skogsbruk eller på annat sätt skada eller transportera bort hela eller delar av träd eller buskar. Efter tillstånd från Länsstyrelsen gäller undantag för att i områden där notfiske eller liknande bedrivs, flytta fallna träd som ligger i vattnet och/eller vid strandkanten
2. borra, spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa eller utföra annan mekanisk markbearbetning
3. bedriva täkt av något slag
4. anordna upplag av något slag
5. dika eller dikesrensa
6. uppföra, förändra eller utöka omfattning av byggnad, brygga, båtuppläggningsplats, campingplats eller annan anläggning
7. anlägga mark- eller luftledning, mast eller antenn
8. anlägga eller utöka omfattning av väg, led, bro, spång, brygga eller pir
9. plantera in för området främmande arter
10. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, kalk eller andra växtnäringsämnen

B. FÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 6 § MB OM FÖRPLIKTELSE FÖR ÄGARE OCH INNEHAVARE AV SÄRSKILD RÄTT ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. utmärkning av naturreservatet
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor
3. anläggande och underhåll av rastplats och eldplats
4. utförande av restaureringsåtgärder som innebär avveckling/ begränsning av gran inklusive uttransport av virke, grenar och toppar, samt skapande av död/döende ved
5. utförande av löpande skötselåtgärder som innebär begränsning av gran, skapande av död/döende ved av triviallövträd, föryngringsåtgärder i form av luckhuggning samt frihuggning av grova lövträd,

skapande av lämpliga boplatser för stora rovfåglar och eventuellt naturvårdsbränning. Utförande av andra åtgärder som syftar till att skapa lämplig livsmiljö för vitryggig hackspett som kan innebära ytterligare granbegränsning, stängsling, naturvårdsbränning, utglesning av lövträdsbestånd, lättare markstörning för att skrapa av tät vegetation och frihuggning av grova lövträd.

6. genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden, inklusive uppföljning av bevarandemål

C. *ORDNINGSFÖRESKRIFTER ENLIGT 7 KAP. 30 § MB OM RÄTTEN ATT FÄRDAS OCH VISTAS INOM NATURRESERVATET SAMT OM ORDNINGEN I ÖVRIGT INOM NATURRESERVATET*

Inom naturreservatet är det förbjudet att:

1. förstöra eller skada fast naturföremål, döda träd eller buskar eller delar av träd eller buskar
2. elda annat än med medhavd eller av förvaltaren tillhandahållen ved
3. plocka eller samla in mossor, lavar eller svampar med undantag av svamp för husbehov
4. sätta upp tavla, skylt, affisch, göra inskrift eller därmed jämförlig anordning
5. förtöja båt vid samma plats mer än 2 dygn i sträck

Inom naturreservatet är det utan Länsstyrelsens tillstånd förbjudet att:

6. använda reservatsområdet för lägerverksamhet med fler än 10 deltagare
7. använda reservatsområdet för organiserade tävlings- eller övningsändamål eller motsvarande med fler än 100 deltagare. Undantag gäller för aktiviteter på vattnet

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för förvaltaren av naturreservatet att utföra de åtgärder som behövs för att uppnå syftet med reservatet och som framgår av föreskrifterna B1-6 ovan och som preciseras i fastställd skötselplan (bilaga 2). Från föreskrifterna undantas åtgärder för vetenskaplig undersökning eller motsvarande som i förväg har godkänts av Länsstyrelsens reservatsförvaltning eller för vilka tillstånd erhållits av Länsstyrelsen. Undantag från föreskrifterna gäller för kalkning i vatten samt för fysisk bekämpning av främmande och/eller invasiva arter efter att tillstånd erhållits av Länsstyrelsen.

Föreskrift A1 utgör inte hinder för att röja bort träd och buskar upp till 5 meter från byggnader markerade på karta, samt 10 meter från strandlinjen till den angöringsplats som markerats på karta (bilaga 1). Vidare görs undantag för kapning av grova grenar och träd som riskerar att falla på och väsentligt skada befintliga byggnader markerade på karta (bilaga 1). Kapade grenar och träd skall lämnas på ön.

Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för reglering av sjön Solgen enligt gällande vattendom och åtgärder inom befintligt markavvattningsföretag.

Länsstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller eller kan komma att gälla för området.

Bakgrund

Inventeringen av statlig skog, liksom de inventeringar av lavar, tickor och skalbaggar som utfördes av Länsstyrelsen och Naturskyddsföreningen år 2005, visar att Solgenområdet har höga eller mycket höga naturvärden. Samtliga större öar i sjön Solgen ingår sedan år 2005 i EU:s nätverk för att skydda och bevara den biologiska mångfalden, Natura 2000. Vid upprättandet av en bevarandeplan för Natura 2000-området Solgen gjordes bedömningen att hela området var i behov av ett långsiktigt skydd. De centrala öarna i Solgen är sedan år 2000 skyddade som naturreservat och år 2010 beslutades det att även delar av södra Solgen skulle skyddas som naturreservat. Reservatsområdet berörs av ett generellt (100 meter) strandskydd för sjön Solgen.

Arbetet med att skapa ett långsiktigt skydd för Solgens norra övärld inleddes under hösten 2006. Länsstyrelsen tog kontakt med berörda markägare under februari 2007 och förhandlingar inleddes under december samma år. Avtal om intrång är tecknat med berörda markägare till nio utav reservatets elva fastigheter. För en fastighet visade ersättningsutredningen att reservatsrestriktionerna inte innebar någon värdeminskning på fastigheten, varför inget intrångsavtal har tecknats.

Under hösten 2010 skickades förslag till beslut och skötselplan på remiss till sakägare, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Eksjö kommun, Emåförbundet, Fortum Generation AB, Solgens båtklubb, Solgens fiskevårdsområdesförening och andra intresseorganisationer. Sakägare förelades samtidigt att inkomma med yttrande. Remissyttrande har inkommit från Skogsstyrelsen, Eksjö kommun, Fortum Generation AB, Solgens båtklubb, Emåförbundet och Solgens fiskevårdsområdesförening samt flera sakägare.

Alla inkomna synpunkter har behandlats och delvis beaktats. Eksjö kommun, Skogsstyrelsen och Fortum Generation AB tillstyrker förslaget. Solgens båtklubb ställer sig positiv till att skydda naturen från mänsklig negativ påverkan men har synpunkter på befintlig vattendom. Emåförbundet är positiva till att långsiktigt bevara och skydda Solgens unika övärld men har lämnat synpunkter på avgränsning, arronderingsareal och föreskrifter. Solgens fiskevårdsområdesförening, liksom en markägare, har inkommit med flera detaljsynpunkter, bland annat på möjligheten att bedriva notfiske. En markägare ifrågasätter huruvida områdets naturvärden

utgör tillräckliga skäl för bildandet av ett naturreservat och har invändningar på att reservatet inkluderar sjöns vattenyta. Även rimligheten i bevarandet av livsmiljöer för vitryggig hackspett och en eventuell inflyttning av arten ifrågasätts. Länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter redovisas under rubriken bedömning.

Samråd enligt 25-26 §§ förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. har skett med Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen samt Eksjö kommun.

Motivering

BESTÄMMELSER

Enligt 7 kap. 4 § MB får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap. 5 § MB ska i ett beslut om att bilda naturreservat skälen för beslutet anges. I beslutet ska också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med naturreservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

I 7 kap. 6 § MB anges att om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, får länsstyrelsen förplikta ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slätter, plantering, betesdrift, avspärrning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

I 7 kap. 25 § MB anges att vid prövning av frågor om skydd av områden enligt detta kapitel ska hänsyn tas även till enskilda intressen. En inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får därför inte gå längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses

I 7 kap. 30 § MB stadgas att föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. Föreskrifterna ska gälla omedelbart, även om de överklagas.

I 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. anges bl.a. att länsstyrelsen ansvarar i länet för områdesskyddet.

Enligt 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska länsstyrelsen fastställa en skötselplan för ett naturreservats långsiktiga vård. En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat.

Länsstyrelsen får, enligt 22 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., meddela föreskrifter enligt 7 kap. 30 § MB.

Av 2 kap. 6 § MB framgår att för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön. Bestämmelserna i 3 och 4 kap. ska, bl.a. vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Enligt 5 § förordning (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. ska den myndighet, som ska tillämpa bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken i ett ärende, i beslutet ange om den prövade anläggningen, verksamheten eller åtgärden går att förena med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt med den för området gällande regionplanen eller kommunala översiktsplanen.

BEDÖMNING

Naturreservatsbildning av Solgens norra övärld bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv och Levande sjöar och vattendrag.

Reservatet ingår i området ”Solgenån – vattendrag och sjöar mellan Bodasjön och Solgen” och är av riksintresse för naturvården (NRO06031). Området ingår även i ett riksintresse för skyddade vattendrag enligt 4 kap. 6 § MB. Solgen är bedömt som ett nationellt värdefullt vatten med avseende på dess natur och ett särskilt värdefullt vatten med avseende på fiske. Området ingår även i ett nationellt värdefullt vatten vad gäller natur för storområdet Solgen-Brändebäcken-Vrången. Solgenområdet är upptaget i naturvårdsprogrammet för Jönköpings län (objekt 86-10) och samtliga större öar i sjön ingår i det europeiska nätverket Natura 2000.

Solgens norra övärld är prioriterad för områdesskydd enligt den strategi för formellt skydd av skog som Jönköpings län har tagit fram i samarbete med

Skogsstyrelsen. Naturreservatet ligger inom en värdetrakt för lövskog och är särskilt utpekad för sina strandlövskogar med asp och björk. Strandlövnaturskog är en prioriterad skogstyp och skogarna på öarna har höga naturvärden även på beståndsnivå. Genom att bevara och utveckla strandtriviallövskog och löv-tallskog i en lövskogssuccession inom hela Solgens övärld gynnas arter som är beroende av miljöer med lång kontinuitet av triviallövträd och en god tillgång på död ved av triviallövträd. Inom de tre sammanhängande reservaten i Solgen finns häckande fågelarter som de båda rödlistade arterna mindre hackspett och bivråk. Den akut hotade arten vitryggig hackspett har tidigare häckat i Solgenområdet.

Sjön Solgen utgör med sin stora areal, lättillgänglighet och rika djurliv ett viktigt område för det rörliga friluftslivet både sommar och vintertid. I kommunens översiktsplan är Solgenområdet utpekad som en sjö med särskilt höga naturvärden och som en sjö med betydelse för fritidsfisket.

Länsstyrelsen bedömer att områdets höga natur- och friluftsvärden motiverar ett skydd mot produktionsinriktade skogsbruksåtgärder som avverkning av skog (främst lövskog) och borttransport av död ved från lövträd, men även mot upprättande av bebyggelse och vidare exploatering av området. För att bevara och utveckla områdets naturvärden behövs en anpassad skötsel i form av avveckling av befintliga granbestånd samt löpande åtgärder för att bibehålla lövträdsdominansen och trygga tillgången på död och döende ved av triviallövträd. Området ska därför skyddas som naturreservat.

Samtliga större öar i sjön Solgen ingår i det europeiska nätverket Natura 2000. En viktig del av reservatsbildningen är att skydda de arter och habitat som finns i området och är listade enligt EU:s art- och habitatdirektiv i gynnsamt bevarandetilstånd. Detta har därför tydliggjorts i syftet. Vitryggig hackspett ska ses som en målart för området och skyddandet av dess livsmiljöer gynnar även en mängd underarter. En omprövning av befintlig vattendom anses vara en större fråga som är för komplex och tidskrävande att genomföra i samband med reservatsbildningen.

Föreskrifterna är anpassade till reservatets syften och naturvärden. De är främst avsedda att bevara löv-tallskog och strandtriviallövskog med rik tillgång på död och döende ved av triviallövträd, med dess biologiska mångfald. Länsstyrelsen har enligt 7 kap. 25 § MB avvägt föreskrifterna för området mot sakägares intresse och bedömer att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. Enligt 7 kap. 25 § MB prövas även val av område och områdets storlek. Vid fastställande av reservatets yttergräns har Naturvårdsverkets riktlinjer för gränsdragning följts. För att minimera den vattenyta som ingår i reservatet har landområden längs med Solgens strandlinje exkluderats ur reservatet genom frivilliga avsättningar. Den vattenyta som ingår i reservatet syftar främst till att skapa bra arrondering och skydd för kobbar, skär och närområden kring öar som kan påverkas av fluktuerande vattenstånd m.m.

Med undantag från föreskrift A10 och C5 finns inga restriktioner för vattenytan inom reservatet. Undantag från föreskrifterna har gjorts för att i begränsade områden möjliggöra notfiske och liknande. Reservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. MB och med den för området gällande översiktsplanen.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länsstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljödepartementet) **genom skrivelse till Länsstyrelsen** – se bilaga 4 (formulär 23).

Upplysning

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling, samt i Smt-gruppen (Smålands-Tidningen, Vetlanda-Posten och Tranås Tidning) och Vimmerby tidning/Kinda-Posten. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB träder i kraft den 3 januari 2012 och de gäller omedelbart även om de överklagas. Den som berörs av detta beslut har rätt att överklaga. Överklagandet skall ha inkommit till Länsstyrelsen senast den 29 december 2011.

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket tillförordnat länsråd Anneli Wirtén beslutat och naturvårdshandläggare Marie Andersson varit föredragande, har även chefsjurist Bengt Josefsson och funktionsansvarig områdesskydd Malin Lund deltagit.

Anneli Wirtén

Marie Andersson

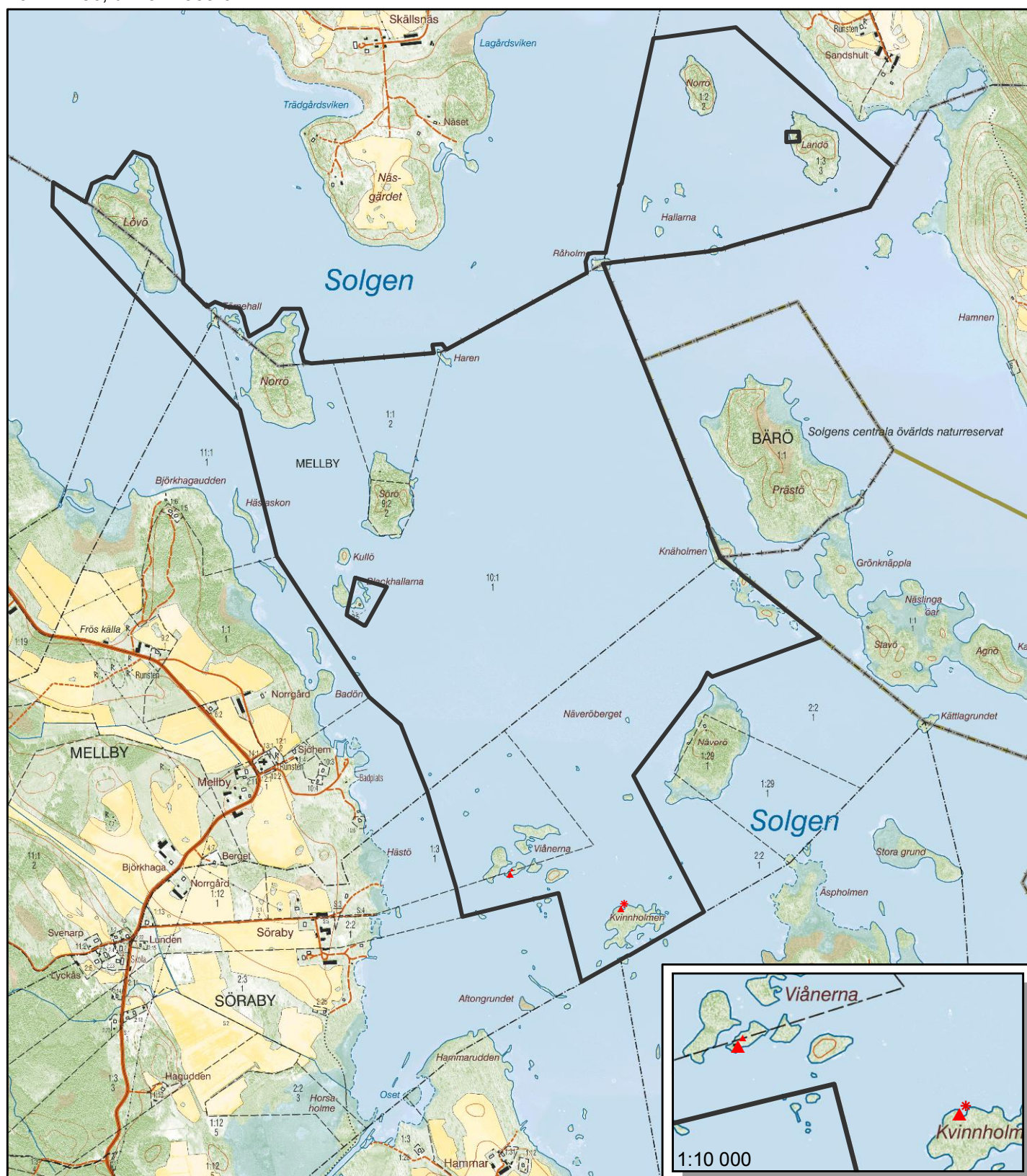
Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Sakägarförteckning
4. Hur man överklagar
5. Sändlista

Naturreservatet Solgens norra övärld

Bilaga 1

Tillhör Länsstyrelsens beslut
2011-11-30, dnr 511-585-07

© Lantmäteriet
Kartkälla: Länsstyrelsen i Jönköpings län
Godkänd ur sekretessynpunkt för spridning
Lantmäteriverket 1999-09-16

- Gräns för naturreservatet Solgens norra övärld
- Gräns för naturreservatet Solgens centrala övärld
- Fastighetsgräns
- * Angöringsplats
- ▲ Sommarstuga/jaktstuga
- ▲ Utedass

1:20 000

